

Natuur in

— Geert van Duinhoven (redactie)

Natuurlijk is het zinvol om te gaan stemmen voor de Provinciale Staten. En natuurlijk vinden we allemaal ook de waterschappen belangrijk. Want de provincies gaan over ruimtelijke ordening, natuur en landschap en de waterschappen over water. Heel belangrijke onderwerpen dus. Minder helder voor de meeste mensen is echter wat er bij de Provinciale Staten dan de komende jaren allemaal op de agenda staat dat van groot belang is. Waarvoor kiezen we eigenlijk? De redactie vroeg eens rond waar de nieuwe Provinciale Staten de komende jaren over gaan beslissen.

> Groene organisaties zoals de natuur en milieu-federaties, IVN, terreinbeheerders, landschapsorganisaties hebben het afgelopen jaar weer alles in het werk gesteld om natuur, milieu en landschap onder de aandacht te brengen van politieke partijen. Rond de zomer verschenen in de meeste provincies pamfletten met daarin oproepen aan politieke partijen om de groene thema's vooral op te nemen in hun verkiezingsprogramma's. Zonder de pamfletten te kort te willen doen, komen ze er in grote lijnen op meer dat de groene organisaties meer aandacht en meer geld voor natuur willen en dat er op een betere manier een afweging gemaakt moet worden tussen de natuur en allerlei andere functies als infrastructuur, energie, wonen en industrie. En daarnaast pleiten de groene organisaties vaak ook nog voor meer burgerbetrokkenheid bij natuur.

Omgevingsvisie

Hoe zullen al deze onderwerpen de komende jaren terugkomen in de vergaderingen en besluiten van Provinciale Staten? Zijn er de komende periode discussies te verwachten waar dit naar voren gaat komen? Voor Hendrike Geesink van Utrechts

de provinciale politiek

Landschap is het heel helder waar de discussie zich op zal toespitsen: de provinciale Omgevingsvisie die de Provinciale Staten van elke provincie uiteindelijk moet vaststellen. Daar zal duidelijk moeten worden hoe natuur zich mag gaan verhouden tot de verstedelijking en de verdere ontwikkeling van de infrastructuur. “Het opstellen van de Omgevingsvisie is een groot provinciaal project omdat daar alles in moet landen. Een aantal belangrijke besluiten is in het afgelopen jaar doorgeschoven omdat het bestuur dat in die visie wil regelen, in samenhang met alle andere ruimtelijke thema’s. In de provincie woedt bijvoorbeeld al een tijdje de discussie waar de woningbouw moet plaatsvinden. Lange tijd heeft de provincie vastgehouden aan de rode contouren: daarbuiten mocht niet worden gebouwd. Maar dat is aan het schuiven, mede onder druk van de bouwers die het liefst lekker gemakkelijk in lege weilanden willen bouwen. De grote steden hebben al gezegd dat zij hun bouwopgave binnenstedelijk kunnen realiseren, maar de kleine gemeenten willen het liefst echt uitbreiden. De provincie zal in de Omgevingsvisie duidelijk moeten maken hoe strikt ze de rode contouren handhaaft of juist loslaat. En daarmee wordt dan ook duidelijk hoe belangrijk de provincie het Natuurnetwerk Nederland vindt:

is natuur alles wat niet nodig is voor woningbouw, infrastructuur en energievoorziening, of vindt de provincie de natuur zo belangrijk dat ze die juist actief beschermt en uitbreidt? Want na de periode Bleker is er in de provincie Utrecht nog steeds een categorie natuur, de zogenaamde Groene contour, die niet door de provincie wordt aangekocht of ingericht, maar waarvoor particulier initiatief nodig is. In de praktijk gaat dat allemaal niet zo hard, dus Provinciale Staten zou in de Omgevingsvisie kunnen besluiten om deze categorie een andere status te geven en wel weer tot een taak van de provincie kunnen benoemen. Maar daarvoor moeten organisaties als de onze, wel weer heel erg bezig gaan met het uitleggen bij de kandidaten en straks de statenleden van het belang van natuur. Momenteel is natuur namelijk niet zo’n belangrijk item, en al helemaal geen verkiezingspunt. Aan ons de taak om de urgentie van natuur en natuurbeheer weer goed onder de aandacht te brengen. Zonder stevig natuurbeleid krijgen we steeds meer mensen in een provincie met steeds minder natuur waar mensen kunnen recreëren.”

Laaghangend fruit

Niet overal zal de Omgevingsvisie het belangrijk-

ste onderwerp worden voor de nieuwe Provinciale Staten, zo schat Susanne Kuijpers van de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland in. De Zuid-Hollandse Staten hebben vlak voor de verkiezingen een Omgevingsvisie vastgesteld, maar dat behelst volgens Kuijpers niet veel meer dan “een nietje door bestaand beleid”. Een gemiste kans wat haar betreft want er is nog voldoende te organiseren in de provincie. Want nu blijven de grote vraagstukken als woningbouw, energietransitie en natuur losse beleidsvelden, zonder veel samenhang: hier wat windmolens, daar wat nieuwe wijken en waar mogelijk nog wat natuur. Het afmaken van het natuurnetwerk zal de komende jaren wel een belangrijk thema worden, denkt ze. “Het laaghangend fruit is wel zo’n beetje geplukt, dus blijven nu de lastiger gebieden over. Daar moet dus nog worden aangekocht en anders zelfs onteigend. Het huidige college heeft lang vastgehouden aan het uitgangspunt dat er sprake moet zijn van zelfrealisatie. Dus dat boeren en particulieren zelf natuur aanleggen en zelf beheren. Dat komt echter nauwelijks van de grond en dus nu is in het college van Gedeputeerde Staten al wel geopperd om dan maar het instrument van onteigening in te zetten. Dit is natuurlijk altijd een politiek beladen onderwerp dus het hangt van Provinciale Staten en later Gedeputeerde Staten af of ze inderdaad onteigening gaan inzetten en dus daadwerkelijk het natuurnetwerk willen afmaken.”

Bart Cobben van de Natuur en Milieufederatie Limburg noemt als belangrijk punt voor de komende Provinciale Staten dat ze nu eens het beschikbare Essent-geld gaan uitgeven aan natuur. Alleen dan kan de provincie haar eigen natuurambities waarmaken, meent Cobben. In Limburg zijn de komende jaren drie dossiers van belang om de natuur aandacht te geven. Dat is volgens Cobben naast de Omgevingsvisie ook een beleid voor integrale wateraanpak en de Limburgse Energie en Klimaat Transitie Aanpak. Maar naast aandacht is er vooral ook geld nodig om de afspraken na te komen en het beheer uit te kunnen voeren. “Volgens het decentralisatieakkoord van 2011 is de provincie verantwoordelijk voor de financiering van de natuurontwikkelopgave en het natuurbeheer. De natuurontwikkelopgave is 1539 ha, terwijl er volgens de provincie slechts geld is voor 1341 ha. Met het Rijk is afgesproken dat provincies eigen financiële middelen inzetten voor adequaat natuurbeheer. Het Limburgse natuurbeheer kost ongeveer 9,5-10 miljoen euro per jaar. Het Rijk geeft de provincie jaarlijks een

Groene contour

In de Groene contour wil de provincie Utrecht landbouwgronden omvormen tot natuurgebied om daarmee het Natuurnetwerk Nederland te versterken. Het gaat om een totale omvang van 3000 hectare. De gebieden staan ingekleurd op een kaart. Na realisatie wordt de nieuwe natuur opgenomen in het NNN. Voor natuurontwikkeling in de Groene Contour is geen subsidie beschikbaar. Het groen kan gefinancierd worden door passende bebouwing, bijvoorbeeld in de vorm van een nieuw landgoed. Het is belangrijk dat eventuele bouw plaatsvindt op een manier die natuur

en landschap zoveel mogelijk versterkt. Een andere vorm van financiering is compensatie. Als elders natuur moet wijken voor bijvoorbeeld woningbouw of wegaanleg dan kan die natuur op kosten van de initiatiefnemer worden gecompenseerd in de groene contour.

Op dit kaartje wordt duidelijk voor welke keuze de provincie staat: mag de gemeente Soest de Groene contour (licht groene vakjes) bebouwen of besluit de provincie alsnog dat er subsidie komt om er natuur van te maken?

Foto: Hans van den Bos, Bosbeeld

Krimpenerwaard: zelfrealisatie of onteigenen?

In de Krimpenerwaard moet ongeveer 2.250 ha nieuwe natuur komen. Dat helpt zowel de landbouw als de natuur. De provincie wil dat boeren die 2.250 hectare zo veel mogelijk vrijwillig omzetten naar natuur. Daar krijgen de boeren dan uiteraard een vergoeding voor. Boeren die toch al wilden stoppen of een paar hectare slechte grond hebben, zijn vaak wel geneigd om

over te stappen naar natuur. Provinciale Staten en de gemeente hebben besloten om voor dit gebied zo nodig ook onteigening in te zetten. Als een boer niet vrijwillig mee wil doen terwijl hij percelen bezit die midden in een beoogd natuurgebied liggen, zal de overheid deze boer dwingen om de grond af te staan.

bijdrage van zo'n 8,5 mln. Het tekort (per jaar 1-1,5 miljoen.) is t/m 2019 door de provincie gedekt. Na 2019 is er nog niets financieel geregeld en dreigt een structureel tekort, met name op beheer. De nieuwe Provinciale Staten zal daar toch iets mee moeten gaan doen."

Opinieonderzoek

Merijn Biemans van Natuurmonumenten was betrokken bij het pamflet dat de Gelderse groene organisaties opstelden. Ook in Gelderland is geld een belangrijke kwestie als het gaat om natuur en landschap. Het pamflet geeft bijvoorbeeld precies aan hoeveel en voor welk project er geld nodig is. Daarnaast willen we vooral ook aandacht voor het ontsnipperingsbeleid. Dat beleidsonderdeel is met wat geld van het Rijk naar de provincies overgeheveld. Maar in 2016 is dat formeel afgelopen en nu dus moet de provincie zelf gaan bepalen of ze er mee door wil gaan en er zelf geld in wil steken. Wil Gelderland de geschrapte robuuste verbindingen alsnog gaan aanleggen? Wat doet de provincie met nieuwe soorten zoals de otter, de bever en de wolf die pas na het ontsnipperingsbeleid Nederland binnen zijn gekomen?"

Hoewel het ook over geld gaat is de SNL-evaluatie eigenlijk geen belangrijk onderwerp voor de provincie, meent Biemans. "Er zijn wel meer onderwerpen die relevant zijn voor de provincie, maar niet in PS worden behandeld. SNL is echt een item dat BIJ12 oppakt, samen met de natuurbeheerders. En er zijn onderwerpen die de komende jaren wel belangrijk worden, maar dan vooral ambtelijk worden afgehandeld. Dat geldt

bijvoorbeeld deels voor het landschapsbeleid. Daar is 7,5 miljoen voor gereserveerd. Nu moet er nog een regeling komen waarin staat waar het geld precies naar toe gaat. Een heel belangrijk onderwerp, maar het zal waarschijnlijk niet meer in Provinciale Staten komen."

En dan zijn er nog de onderwerpen die de provincie wel belangrijk vindt, maar de burgers

juist helemaal niet. Dat blijkt uit het opinieonderzoek dat Natuurmonumenten liet uitvoeren. Biemans: "De provincie en de politieke partijen hechten allemaal heel veel waarde aan natuurinclusieve landbouw en zetten daar dan ook fors op in. Maar uit ons opinieonderzoek blijkt dat de meeste mensen dit een onderwerp voor de landelijke politiek vinden en niet zo thuishoort bij de provincies. Andersom geldt dat burgers juist verwachten van de provincie dat die het enorme potentieel aan vrijwilligers beter moet mobiliseren. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat 20 procent van de mensen graag betrokken wil zijn bij de natuurbescherming. De provincie zou meer moeten inzetten om die mensen er daadwerkelijk bij te betrekken."

Prioriteiten

Voor de waterschappen is het zo mogelijk nog moeilijker om aan te geven wanneer en hoe het waterschapsbestuur over natuur beslist. Dat zegt Bart Vink, bestuurslid van Water Natuurlijk. Het verschilt vooral per waterschap heel erg welke thema's er op de agenda staan. "Waterschappen hebben nu eenmaal een set vaste taken en die kun je al naar je voorkeur duurzaam en groen vervullen. Voor sommige waterschappen is het landbouwbelang toch nog net iets prominenter als het natuurbelang. Uiteraard vindt iedereen natuur belangrijk als je het vraagt, maar de prioriteit bij de afwegingen valt nog wel eens anders uit. Hoeveel geld wil je als waterschap steken in het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater? Hoeveel geld wil je besteden aan het uitvoeren van de Kaderrichtlijn Water? Hoe belangrijk vindt het waterschap dat er voldoende en veilig zwemwater is? De verkiezingen zijn dus bepalend waar de waterschapsbesturen de komende jaren hun prioriteiten gaan leggen."

redactie@vakbladnbl.nl

Toezicht

Een van de onderwerpen waar de komende jaren in de provincies besluiten over moeten vallen, is of en zo ja hoeveel geld de provincies over hebben voor meer toezicht in natuurgebieden. Ooit is afgesproken dat de overheid bijdraagt aan de kosten voor natuurbeheer. Terreineigenaren realiseren immers overheidsdoelen, zoals recreatie en biodiversiteit. Maar de overheid draagt ook een deel van de verantwoordelijkheid voor handhaving en toezicht, en moet daarvoor conform de landelijke norm in de SNL € 17/ha/jaar bijdragen. Dit is bedoeld voor toezicht en handhaving gericht op ongewenst gedrag van recreanten (zoals het tegengaan van vandalisme, illegaal motorcrossen, loslopende honden, afvaldumping, illegale houtkap, en vissen zonder akte), maar ook het begeleiden van hulpdiensten bij ongevallen. Zo kunnen terreinbeheerders de veiligheid en gastvrijheid, schonere terreinen en rust voor de dieren garanderen.